

pod zemí, 47 nahore, jimž střídavě vždy několik koní pomáhá. Podivuhodno jest se dívatí na tuto němou tvář, která tak ochotně do šachty se spouštěti nechává!

Co do průmyslu, není tu na nic zapomenuto, ba naopak zvláštní duch se tu vyvinuje. Tak na př. abych ostatní opominul, podotýkám, k čemu se nejtvrdíší vrstva opuky, jež nad samým uhlím sedí, potřebovatí dává. Jsouc z utroby zemské vyvezena nechá se na vzduchu aby zkyprěla, pak se vypálí jako vápno; nato na prach rozlučena a rozemleta smíchá se s mastnicí zvláště s jinými zeminami připravenou, a z toho se dělají obyčejné cihly. Z těchto vypálených cihel natluče se opět prach, do něhož se zase jiná mastnice namíchá; a z toho teprv se dělají cihly, které v zaschlém způsobu zmačkány a dobře vypáleny potom všemu horku vzdorují a k hutním pecím se upotřebiti dají. V této zvláštní cihelně pracuje málo lidu, a mnoho udělají, jelikož jim stroj o síle 8 koní v tom velmi dobré služby koná.

A také jest takových cihel potřebí! nebo vůbec známo, s jakou podnikavostí dne 18. dubna 1854 zvláštní pec hutní započata, do ledna 1855 tak již byla dokončena, že se 8. ledna 1855 s církevním obřadem zasvětila a podpálila. Jest to stavení ve svém zevnitřku krásné a ve svém zřízení a způsobu v Rakouském mocnářství dosavad jediné. Měchy jsou hnány dvěma parostrojí (každý o síle 80 koní), a místo dřevěného uhlí užívá se koksu. Je pravda, že se při prvním pokusu toto obrovské podniknutí nepodařilo; nebo ačkoliv se s velikou slávou již 27. ledna 1855 první litina propíchla, kulhalo to přec neustále, až to 27. února 1855 dočista vyhaslo a se udusilo. Příčiny toho nezdaření udávají jiní jináče. Tu budiž podotknuto, že se 4. května 1855 v peci té opět oheň založil a dne 16. května nový pokus učinil, který se tak povedl, že si ředitelstvo ani více nepřálo. Na věčnou toho památku ulit pěkný, as půl třetího sáhu vysoký kříž, který svým stínem v Pánu zesnulé osadníky Kladenské na hřbitově krýtí bude. Nyní se již litina velmi dobře daří a nemalé chvály dochází. Praví se, že to jest jedna z nejlepších v Rakousku; to ale pohnulo pány podnikatele k tomu, že nyní ještě druhou pec do výšky ženou, která sice již

roku 1854 v základu započata byla. Na to se mají stavět ještě jiné dvě, poněvadž se jim nové a nové prameny železné rudy otvírají; a tak to má pokračovat dále ⁷¹⁾.

Abych již obšírným nebyl a věci známé nerozkládal, podotýkám, že se dřív opuštěná šachta Layerova již zase 1. dubna 1855 na novo otevřela a že na ni čerpadlo o síle 60 koní a zdvihací stroj o síle 25 koní pracuje. Všeho lidu hornického bylo v měsíci květnu 1855 sečteno na 788, vyjmouc úředníky, představené a dohledáče. Kdo by však jen z toho počtu na četnost zdejšího obyvatelstva souditi chtěl, ač by připustil, že jsou to nejvíce otcové rodinní, přec by se mylil v ocenění lidnatosti celé krajiny; toť by bylo lidstvo jenom samého Kladna. Což bych měl říci teprv o lidech, jižto v sousedních Buštěhradských dolech pracují?!

Podav takto co možná věrnou, dle bezpečných pramenů sebranou historii druhdy nepatrného místečka Kladna, myslím, že jsem dostal uloze své; jak? to ovšem jiná otázka. Sestavil jsem pouze, co můj velemilovaný duchovní otec, důstojný pan děkan, kněz *Kašpar Lička*, toho časo kníž. arcib. vikář okresu Slanského a c. k. školdozorce, po jehož boku na vinici Páně pracuji, s příkladnou horlivostí a s neunavenou pečí sebral a ve farní památní knize složil. Raduje se z rozkvětu materialního bytu, k jemuž naše Kladno v nejnovější době hbitě vsťíc kráčí, a přeje mu též, aby v rovné míře i v duševním ohledu se povzneslo, provolávám s našimi horníky veselé: „Zdař Bůh!“

(Dokončení budoucně.)

⁷¹⁾ Paměti hodno jest pro archaeologa, že se při kopání základův k těmto hutím 8 pohanských hrobů odkrylo. Ve všech byly kosti lidské, jako v obyčejném hrobě složený; hlavy však všechny byly k západu. Ačkoliv se dost přísně pracovníkům nařizovalo, by bedlivě k tomu přihlíželi, aby se nic neroztlouklo, nezachovala se přec než jenom jedna celá popelnice, ostatní na kousky roztloučeny jsou. Bronzových šperků se zde nenašlo žádných, aniž čeho jiného. Starší lidé pravili, že slýchávali od svých pradědů, že tu jakýsi háj na návrší býval, který byl vymytěn a v pole obrácen. To budiž opětným důkazem, že Kladno již v pohanském čase stálo, majíc zde své stále pohřebiště; spola však z toho patrné, že jen chudé bylo, jelikož se tu nic skvostného nenašlo; nenajde-li se ještě, až za nynějšího jara opět se půda odkryje a k nové stavbě chystati bude.

Návštěva v Tišnově v Moravě.

List psaný k redaktorovi od Maurice Trappa.

Slíb svůj, kterým jsem se zavázal, také z vlasti Moravské některý nástin archaeologických památek do Vašich „Památek“ nakreslití, splňuji pozdě sice, ale jak doufám, vždy ještě vhod přátelům našich starožitných zbytků. Použil jsem krátkého času odpočinku od prací svého povolání o letnicích lonského roku k výletu do památné krajiny Tiš-

novské. Květnové slunce právě se vynořilo na východě do čistého blankytu nebes, když jsem z rovinovité krajiny svého nynějšího bydliště zaměřil cestou do hornatiny českomoravské, která mne pověstí svých rozmanitých půvabů mooně k sobě vábila. Ranní rosa na lukách se perlící, zvonce pasoucích se krav a pokřikování pastouškův na

stráních připravovaly mysl mou na dojmy vzácných radostí, jichžto jsem sobě sliboval. V Hodoníně oznamovala mně myslivna ve způsobu švýcarském vystavená, že vcházím v území Pernšteinské. Hustým lesem táhne se neschůdná vozová cesta přes hodinu vzhůru na znamenitou výšinu, na které jsem měl dalekou rozhledku po nivách moravských až k hranicím českým. Zelenost krajiny přechází v dále v tmavější stíny bližších a v bledší modravé obrysy vzdálenějších vrchů a pahorků—obraz to hodný štětcem nadaného malíře. Odtud to šlo dolů do městečka Nedvědic, ježto se opírá o dva vrcholky vzhůru 900' a 1800' vysokých. Nedvědicemi proplétá se Svratcava, a jdouce podle břehův jejíh octneme se za čtvrt hodiny u koruny mezi hrady moravskými, u Pernšteina. Jako Čechy mají svůj Karlštejn, tak má i Morava svůj Pernštejn, zcela zachovalý veliký hrad, dvojnásobnými hradbami a ve skále vytesanými příkopy obehnaný, s množstvím povystupujících arkýřův, s kterými hrad nahoře o celých 26 loket širší jest nežli u paty své. Můj list musel by vzrůsti v úplnou kroniku, kdybych Vám vše popsati chtěl, co jsem tu viděl. Pro krátkost času okreslil jsem si jenom zajímavou hradní bránu před zdvihacím mostem, nad kterou se erby pozdějších držitelův hradu pod arkýřem na vystávajících nosičích stkvějí, potom obrubu dveří s gotickými, v úhlech se křížujícími lištami na vnitřní chodbě druhého poschodí, vedle velkého portálu renesančního slohu vedoucího do sálu, který se od ostatních gotických tvarů této stavby podivně liší. Ponechávám si na pozdější dobu, oba výkresy s několika objasňujícími řádky Vašnosti zaslati.

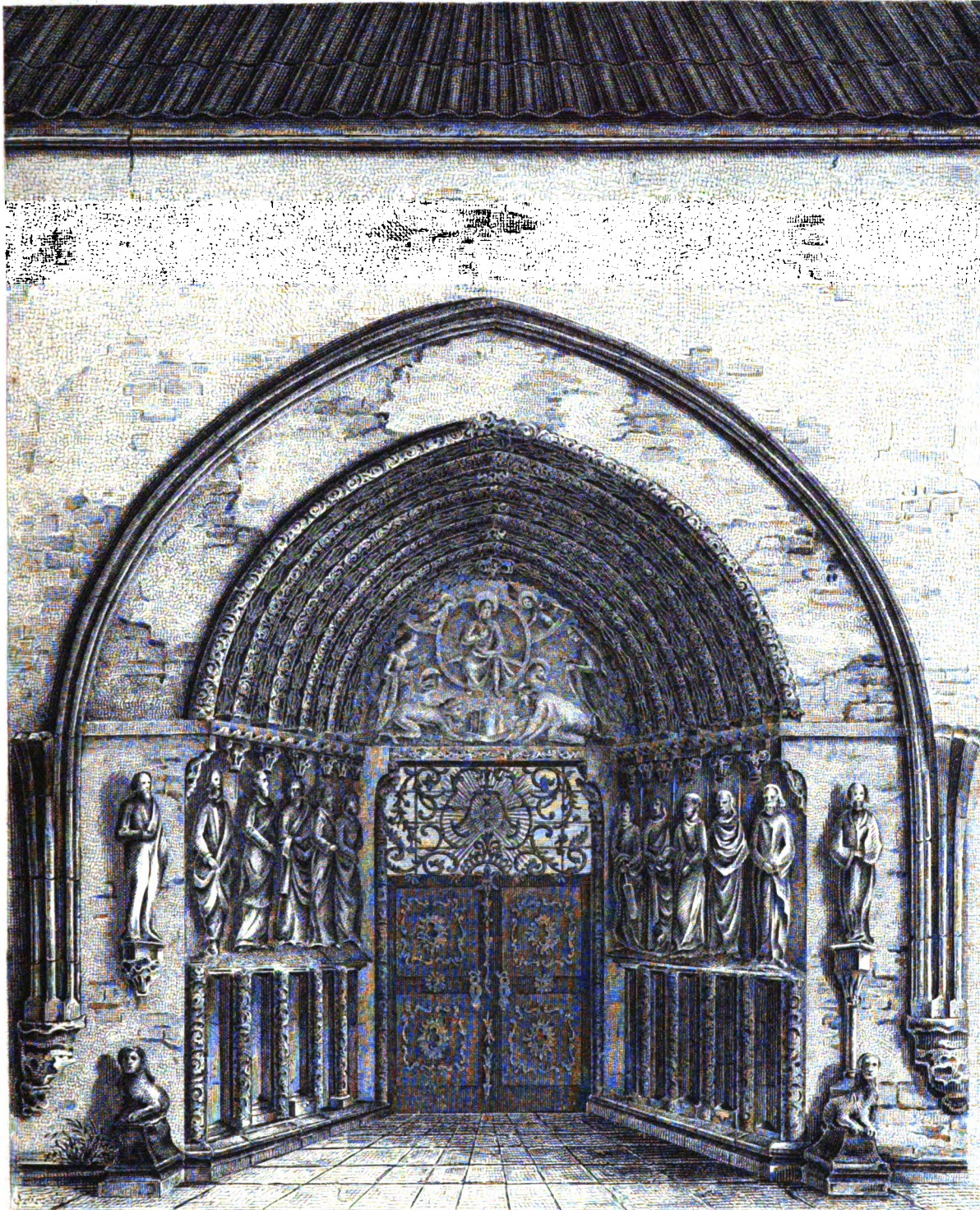
Ohledav všecko, co na Pernštejně podívání hodno, rozumí se, také bílou paní a bílého pána v obrazech v životní velikosti, a vyslyšev také obligatní česko-německou explikaci ke všemu od flegmatického dozorce hradních komnat, opustil jsem pyšnou stavbu druhdy tak mocných dynastiův českomoravských, a ubíral jsem se, když se již k večeru chýlilo, na nocleh do Nedvědic, kde v hostinci „u pošty“ cizinec dosti dobrého pohodlí najde.

Za prvního svítání svatodušního pondělka opouštěl jsem lesnaté okolí hradu Pernšteina, a ubíral se po silnici do Doubravníka, kam jsem došel, když právě okolní venkované k ranním službám božím spěchali. Souzvučný hlas zvonův přiměl i mne, že jsem do ohrámu Páně vstoupil, kde pro radostné užasnutí, jež překrásná mramorová stavba a ušlechtilý sloh její způsobily, ústa moje oněměla, srdce ale tím veselejším rozčlením plesalo. Doubravnický kostel jest jeden z nejpěknějších, které jsem viděl, a posvěcen jest na památku nalezení sv. Kříže. Deset vysokých mramorových sloupův podpírá překrásnou křížovou klenbu, a v presbyteriu stkví se mauzoleum Pernštejnův. Neméně zajímavý jest zevnitřek chrámu, kde zvláště nyní zaměněný vedlejší portál svým gotickým nápisem (v minuskulích) a

erbem Pernštejnův nahoře mezi arabeskami pozornost znalce poutá.

Před samým hlavním vchodem leží v trávě ohromný mramorový kámen s erbem Pernštejnským hrubě vytesaným; věže však špatně se srovnává s gotickým slohem chrámu toho, a pochází z času mnohem pozdějšího. Městečko Doubravník jest sice v starém způsobu stavěno, ale má ostatně vzhled přívětivý a domácný. Přímou přes jeho náměstí unášel mne kočár cestou k Tišnovu. Příkré svahy obrubují cestu s obou stran, a Svratcava se kroučí podle ní v sevřeném řečišti. A tak jsem se dostal okolo 10. hodiny před polednem do města Tišnova, kteréž v německém slohu Tischnowitz sluje. Stranou stojí zrušený klášter panen Cisterciánek *Porta coeli*, t. j. brána nebes, nyní ale vůbec podivným způsobem Předklášteří (Vorkloster) zvaný. Přední stavení proměněno jest v panské sídlo. Když jsem vešel branou do dvora, objevil se mně portál klášterního chrámu. Mocně dojat pohledem u nás tak vzácným potřeboval jsem drahnou chvíli, abych se spamatoval v radostném překvapení svém, které vždy více rostlo, čím hloub jsem potápěl zrak svůj v krásné, bohaté formy starožitné umělecké práce. Vyňav olůvko i papír snažil jsem se věrný obraz toho krásného díla nastíniti, jež Vám tuto k laskavému posouzení posílám. Strávil jsem plně tři hodiny milou prací touto, a pohřešete-li v ní uměleckého provedení, aspoň za věrnost obrazu stojím. (Viz obraz 1.)

Sloh tohoto chrámového vchodu jest čistě gotický, deset do lomeného oblouku sbíhajících žebér řadí se k sobě od venkovské plochy zdi do hloubi kamenné hmoty; pět žebér vyvstává nad druhými pěti, které více do zadu ustupují. Všecka žebra spočívají na rýhované gotické římsce, kteráž bohatým lupením ozdobena jest. Ozdoba žebér ale záleží v tom: nejzadnější při samých dveřích podobá se osmému, šestému, čtvrtému a druhému; jsou to žebra do zadu ustupující a skládají se z rozmanitě vyhraněných stebel, na hrubém konci gotickou řízí ozdobených. Z povystávajících žebér mají deváté a třetí jenmé listy s jakýmsi hrozný za ozdobu, sedmé jetelové listy na proplítných lodyhách, páté veliké lupení a první nejkrasnější hlemejždové arabesky. Zavírací kámen každého oblouku nahoře tvoří vždy gotické lupení. Pod římsou, na kterou žebra se opírají, stojí po obou stranách patero soch apoštolův Páně, a mezi těmi bývaly štíhlé gotické sloupy, ježto postavením svým shodovaly se s hořejšími žebry. Zbyly z nich jenom hořejší hlavice pod římsou. Apoštolové stojí na zvláštním podnoží, pod kterým dolejší částí sloupův se zachovaly a tytéž ozdoby co hořejší žebra ukazují. Celé zůstaly jenom dva sloupy nejzadnější při samých dveřích. I sochy nepřestály bouře času bez pohromy, neboť scházely jim již hlavy i nohy krom jiných odstávajících částek; vše bylo ale v minulém století z malty a sádry přiděláno. Nejdoleji běží podnoží s lalóškami (proláklými lištami) pod celým portálem. Venkovské a nejzadnější

Háček, Karel

Křiváček, Jan

Vchod klášterního chrámu Těšnovského v Mělníku
(1280-1300)

sloupky mají v hlavicích a místo nosičův malé andělíčky. Plocha nad samými dveřmi pod klenbou pokryta jest polovypuklou, trochu již porušenou řezbou, která představuje Spasitele na trůnu v nebeské slávě s okolím podle Apokalypsy spořádaným; po stranách totiž jsou apoštolové a arcioctové, potom pes a beránek jakožto znamení věrnosti a trpělivosti, nahoře konečně holub a anděl.

Samy dveře pocházejí z doby renaissanční (17. stol.), a jsou silným železným plechem s pozlačenými ozdobami pobity; nad nimi spatřuje se pěkná, uměle zhotovená a též dobře pozlacená železná mříž s jmenem Panny Marie, a za ní okno, kterým pološeré světlo z vnitřka chrámového proniká a pěkný dojem činí. Celý vchod jest pískovými čtyřhranými kameny vydlážděn, jež návštěvovatelé chrámu po pravé straně již valně vyšlapali. Dva apoštolové stojí pod venkovskou stěnou na pěkných nosičích, pod kterými ztepilé sloupky až na podnoží dolů sahají. Škoda, že jeden z těch sloupků na levé straně uražen jest. Před nimi leží zcela v popředí po obou stranách vchodu dva hmotní kamenní lvi, kteří se staroegyptským sňxům podobají.

Přes celý tento krásný portál rozpíná se na průčelní zdi oblouková žebra z rudavého kamene, kteráž se o hmotné gotické, nyní již dosti porouchané nosiče opírají. Z těch vyrůstají pak na obou stranách jiné podobné ale nedodělané oblouky, a to ukazuje na to, že dříve snad před celým portálem ještě nějaká kobka čili předsiň bývala. Mám za to, že tyto venkovské oblouky starší jsou nežli portál, který z kamene žlutohnědého vyveden jest, že však jedno i druhé již z 13. století pochází.

Sloh toho portálu náleží v dobu nejlepšího vyvinutí gotického slohu v Evropě, a v celé Rakonské říši sotva bude druhého příkladu tak krásně a bohatě provedeného uměleckého díla toho druhu.

Nad hlavním a vedlejším vchodem spatřují se dvě kulatá, růžičkovitá okna gotického slohu, každé z devíti částí složené. Po pravé straně vedle hlavního vchodu jest nízký ale široký jednoduchý výklenek z pozdějších časů, v němž se spatřuje plastické vyobrazení Krista na hoře Olivetské, kterážto práce též pozdějším časům náleží. Stromoví a zahradní rostliny obklopují celé posvátné stavení, a oživují kamennou hmotu žedivých zdí.

Vnitřek chrámu stavěn jest do podoby kříže ve způsobu řádu Cisterckého, s kamennými sloupy a klenbami, jejichžto žebra dle staromoravského kostelního způsobu na seleno obarvena jsou.

Pět skvostných mramorových oltářů a přes 30 obrazův po stěnách jsou jeho ozdobou. Pod kostelem nachází se krypta klášterních panen a hrob markhraběte Přemysla († 1239), syna Přemysla Otakara I. a Konstancie, zakladatelky kláštera.

Bývalý klášter se skvostnou gotickou chodbou jest nyní na fabriky obrácen.

Tak obohacen pohledem na jednu z nejkrásnějších památek starého stavitelství v Moravě, a dlouho v duchu se zabývaje mistrovským dílem starých věkův, jel jsem následuje laskavého pozvání hraběte Sereni-a do Lomnice, a neopomenu Vám později krásnou kapli v arkýři Lomnického zámku v obraze předložiti. — — —

D o d a v e k.

K lepšímu seznámení se s tímto starožitným pomníkem pobožností a umění našich předků, totiž s klášterem Tišnovským, podáváme zde několik zpráv vynatých z výtečné monografie dra. Jana E. Blého, duchovního správce v Předklášteří Tišnovském a zasluožilého spisovatele, kterouž v kalendáři „Moravana“ na r. 1855 uveřejnil.

Zakladatelkyní kláštera panen Cistercianek byla r. 1233 královna Konstancie, dcera krále Uherského Bely, vdova po králi Přemyslu Otakarovi I. Obmyšlela jej dříve při kostele sv. Petra na Pořtici u Prahy založiti, poznavši ale, žeby tam nábožné panny nemohly pohodlně přebývatí, ustanovila se, založiti pro ně klášter Tišnovský ¹⁾.

Již při vypravování o založení kláštera Zbraslavského viděli jsme, že řád Cistercký při volení místa k zakládání klášterův svých býval trochu vybíravý. Dle výslovné žádosti královny Konstancie nazván jest tento klášter Branou nebes, *Porta caeli*. Snad v ohledu na tento titul podniknut byl náklad na skvostný portál chrámový, v němž postavení jsou apoštolové Páně, naukou, kterou zvěstovali, cestu k bráně nebeské pokolení lidskému poukazující. K nadání kláštera koupila Konstancie statky Tišnov a Březinu od řádu Templářského, a syn její, markhrabě Přemysl, mladší bratr krále Václava I., dal vyhotoviti ve Znojmě r. 1234 zakladací listinu, i ještě nadání kláštera sám znamenitě rozmnožil. Král Václav I. pak r. 1238 toto nadání potvrdil, a též od sebe mnohé statky a výsady k tomu přidal. Sotva se však tato duchovní osada v překrásné krajině moravské zastkvěla a nábožné panny hostití počala, vpadli divocí Tataři do Moravy, a zdržující se obleháním Olomouce plenili a hubili drahnou část země. Tenkrátě padla první pohroma na klášter Tišnovský, jež Tataři zloupili a bezpochyby i zbořili. Pak následovala doba tichého rozvíjení se, a trvala až do bouřek husitských, za kterých se panny z poklidného zákrytu svého na všechny strany rozprchly a statky klášterní od okolních světských pánů rozchváčeny byly. Markhrabě Albrecht, zeť cis. Sigmunda, potvrdil a obnovil sice r. 1437 všechny výsady a majetnosti kláštera, nicméně nátlaky z jiných stran jemu činěné trvaly ještě drahný čas, počet panen řeholních až do obnovení církve katolické v Moravě a Čechách po bitvě na Bílé hoře býval vždy malý (mnohdykrátě jen tři), a též i kázeň klášterní klesala i rozvazovala se valně. Následkem událostí za času českého povstání proti Ferdinandovi II. stálo sta-

¹⁾ Tomkův Dějepis města Prahy. D. I. str. 159.

vení klášterní pusté, téměř v suť a rupy obrácené, a řeholnice několik let až do 1625 musely za pevnými hradbami zámku Pernšteina útočiště hledati, jichžto držitelé byli již r. 1510 od krále k ochraně kláštera Tišnovského zavázáni. Této ochrany opětně používaly jeptišky, když r. 1642 Švédové klášter přepadli a vydrancovali. O sto let později 1742 zakusil klášter podobného neštěstí od Prusákův, kteříž také vše co mohli odnesli. Po pruských válkách konečně zotavil se tento duchovní ústav, a jeho stavby v tu podobu byly přivedeny, v jaké se až dotud zachovaly. Probošství obnoveno jest sice již r. 1732, konvent ale teprv r. 1749, později stavěny jsou nynější skvostné oltáře v kostele. Tu přišel rozkaz cis. Josefa II., že tento duchovní ústav přestati má, a na den sv. Josefa 19. března 1782 přijel královský komissař, baron Jan Ausperský, a oznámil pannám vůli císařovu. Tehdáž bylo kromě abatýše 45 panen řeholních, 7 sester laických a 3 novicky v klášteře. Abatýše *Sapiencia Lojkovna z Netky*, v Krchlebích v Čechách r. 1766 zvolená, odebrala se do svého rodiště Týnce v Čechách a v témže roce tam hořem zemřela. Všechno jmění movité i nemovité bylo sepsáno a odhadáno; panství Tišnovské pak dostal v dědičný nájem r. 1789 Vilém baron Mundi, kterýž je pak r. 1799 i koupil. Jeho syn Jan prodal je 1821 baronovi Bedřichovi Schellovi z Wittinghofu, po jehož smrti jím nyní vládne vdova jeho, baronka Ludvika z Wittinghofu.

Duchovní správa bývalého klášterního chrámu odevzdána jest lokálnímu knězi, bývalé probošství proměněno jest v sídlo panské, konvent obrácen na fabriky.

Kostel jest vystavěn do podoby kříže; v délce má 186' a v největší šířce 72'. Hlavní loď pokryta jest křídlicí, pobožné lodi a kaple šindelem. Nad kostelem strní dvě věže; jedna na střeše, kde příční ramena kříže k hlavní lodi přitýkají (podle starého způsobu řádu Cisterckého), není však dostavěna; část dohotovená pobita jest měděnými plochami, nahoře však má jednoduchou šindelovou stříšku bez kříže. V ní jsou čtyry zvony, kteréž svolávají melancholickým souhlasem věřící k službám božím. Druhá, zcela dostavěná věž jest menší, stojí v průčelí chrámu stranou po levé ruce, a jsou v ní hodiny. Báň má obyčejnou cibulovitou. Třicetí malými okny vniká polsvětlo do posvátných prostor chrámových; jen v presbyteriu jest několik delších oken gotických.

Z pěti oltářův, na kteréž Tišnovská hora *Koetnice* svůj červený a modrý mramor poskytla, nejkrásnější jest velký oltář. Ovšem prý znatel stavby chrámové s nechuť pozoruje, že k slohu gotickému, v jakovém tento chrám vystavěn, oltáře ani se nehodí, tím méně prý líčení sloupů zelené a omítka na nich. To mělo ovšem zůstat, jak to bylo z červeného vápence vytesáno. Ale stalo se! Než oltáře pro své bohaté rococo a své skvostné ozdoby vábí oko a srdce každého, zvláště koho ta neshoda ve slohu neuráží. Navštěvovatel chrámu vešel hlavním portálem do

pého překvapen hned na velký oltář zraky své upne. Tu jest sama skvostnost a přepych posvátný; tu může se zvolati: Sláva i nádhera ve svatyni Jeho! (Žalm 96.) Tu viděti a poznati, že se nehledělo na krejcar ani na tisíc. Neboť tento oltář bez mramoru (jejž si vzaly panny ze své Květnice) stál 30.000 zl. Veliký obraz představující Nanebevzetí Panny Marie (pod kterým titulem chrám posvěcen jest) malován byl od výtečného Maulbertsche. Po obou stranách prostranného a přívětivého presbyteria stojí ještě stally (sedadla) panen z nejlepšího dubového dřeva uměle řezané. V rozích stojí vedle nich příčkou mramorové oltáře sv. Jana Nep. (jejž Jesuita Raab maloval mezi sochami sv. Ludmily a Václava) a sv. Jana Křtitele. Pak jsou dvě přbočné kaple, a nad nimi oratoria. Kazatelna při prvním pilíři vlevo jest dílo neméně výtečné a bohaté, taktéž i varhany, z nichž ale mnoho píšfal pobráno. Po stěnách chrámových visí výtečné obrazy Jesuity Raaba, představující výjevy ze života Spasitelova, ježto byly krátce před zrušením kláštera ze zrušené jesuitské kolleje Kutnohorské koupeny.

O bývalém klášterním stavení zmiňuje se ctih. kn. Břilý následujícím způsobem: V kobkách posvátných, ve kterých ještě nedávno zbožné jeptišky tiše kráčely, jest nyní velmi živo, a hemží se lidstvo sloužící nové bohyni — průmyslu a výdělku. Jsou tu v klášteře dvě fabriky, cukrárna a barevna. A však červeným barvením krajina se nestává na duchu veselejší, aniž cukrem stav pospolitý sladším a příjemnějším. Divný to věru dojem činí, viděti tu v těch středověkých prostorách točiti se kola strojů novověkých, to hemžení a běhání, ty začazené a umouněné tváře, kteréž někdy i den sváteční v puchu a vzduchu řepovém a mořenovém stráviti musejí, číhající u rozpálené výhně, zapomínající, čeho ona jest obrazem těm, co za výdělek prodávají spasení duší, viděti tyto lidské stroje okolo těch bezživých strojů; — ale zvláště bolestný cit zmocní se člověka a slza rmutná vyroní se po líci, když vkročí do chodby křížové, do čtverhranu běžící a na pilířích čistě gotického a bohatého slohu spočívající. Jest to dílo posud dosti zachovalé; malby jsou ovšem zalčeny, dlažba spodiem (černidlem z napražených kostí, kterým se cukr čistí) zasypaná, tak že se musí brodit a začernit, kdo přes ty náspy spodiové do onoho překrásného sloupení překročit chce. Nynější majetnice statku Tišnovského slíbila na žádost moravského konservatora, důst. hraběte Bedřicha Sylva Tarouccy, tuto křížovou chodbu oduzavřít a vzdáliti od ní práce a účely všední ji hubiči, i jest tedy naděje, že tato vzácná stavitelská památka zachována bude. V zahradě stával někdy krásný zahradní salon, v němž bylo vyobrazení klášterův řádu Cisterckého v Moravě a v Čechách; byl ale docela rozbořen. Zahrada veliká, ale valně zpustlá; nad vchodem do ní zlatými písmenami v oku božím v pozdních časích kláštera dán jest nápis: „Gott sieht Alles!“